

УДК 339.91:070

Полякова Ю.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського торговельно-економічного університету***Шайда О.Є.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського торговельно-економічного університету***Басій Н.Ф.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу
Львівського торговельно-економічного університету*

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вивченню домінуючих характеристик розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. Виявлено тенденції розвитку засобів масової інформації в умовах глобалізації. Обґрунтовано зростання ролі державної інформаційної політики. Окреслено напрями практичного використання традиційних та інноваційних комунікативних інструментів.

Ключові слова: міжнародна комунікація, міжнародна журналістика, глобалізація, інформаційне суспільство, публічна дипломатія.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена изучению доминирующих характеристик развития международной коммуникации и международной журналистики. Обнаружены тенденции развития средств массовой информации в условиях глобализации. Обоснован рост роли государственной информационной политики. Определены направления практического использования традиционных и инновационных коммуникативных инструментов.

Ключевые слова: международная коммуникация, международная журналистика, глобализация, информационное общество, публичная дипломатия.

ANNOTATION

The article is devoted to the study of the dominant characteristics of the international communication and international journalism development. Mass media development tendencies in the conditions of globalization are revealed. The growth of the state information policy role is substantiated. The directions of practical use of traditional and innovative communication tools are outlined.

Key words: international communication, international journalism, globalization, information society, public diplomacy.

Постановка проблеми. Формування глобального інформаційного суспільства передбачає вдосконалення наявних та виникнення нових інструментів, що застосовуються в міжнародній комунікації та міжнародній журналістиці. Сучасний етап розвитку глобальної комунікації розпочався наприкінці ХХ століття та пов'язується з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та глобальної інфраструктури. Збільшується міжнародний потік інформації, який набуває таких ознак, як транспарентність, прозорість, відкритість, відповідність світовим стандартам оброблення та поширення інформації. Одночасно відбувається значний вплив «громадянської журналістики» на міжнародному рівні

через застосування новітніх видів комунікації та спрямування зовнішньої політики провідних країн на забезпечення права рівності доступу на отримання інформації кожним громадянином. Загострюється конкуренція між східно-азійським та західноєвропейським інформаційними потоками, розвивається сучасний комунікативний зв'язок різних цивілізаційних систем світу. Масовий розвиток інтернет-технологій значно змінив міжнародну комунікацію загалом та міжнародну журналістику зокрема, вплинув на глобалізацію засобів масової інформації. З'явилися електронні версії періодичних видань, радіостанцій та телеканалів, завдяки чому збільшилась аудиторія по всьому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення особливостей, новітніх трендів розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики досліджуються як вітчизняними, так і іноземними вченими, такими як О. Зернецька, Є. Макаренко, С. Опратний, Н. Піпченко, Г. Прутцков, М. Рижков.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення нових тенденцій розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики в умовах впливу глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Епоха інформаційного суспільства обумовлює інтенсивність міжнародного спілкування, під яким розуміють форму у загальній структурі спілкування, що виходить за межі сфери суспільного життя одного народу та є початковим компонентом, який забезпечує подальший розвиток міжнародних зв'язків і відносин [1, с. 18]. Відповідно, виявляються такі тенденції розвитку засобів масової інформації:

– дигіталізація (оцифрування) – переведення всіх засобів масової інформації в цифровий формат;

– конвергенція – процес інтеграції, зближення різних технологій, що поєднує їх в єдину технологічну платформу;

– мультимедіатизація – пропозиція споживачу одного й того ж інформаційного продукту через максимально можливу кількість каналів;
– інтерактивність – здатність інформаційно-комунікаційної системи реагувати на дії її користувача [2, с. 93].

Крім того, простежуються тренди укрупнення видавничого бізнесу та його сегментації; змінюються бізнес-моделі, спрямовані на отримання прибутків; розширюється ринок інтернет-видань, змінюється якісний склад аудиторії.

Зазначимо, що інтенсивність інформаційного потоку у сфері міжнародних комунікацій обумовлена розвитком сучасних інформаційних та комунікаційних технологій; розумінням важливості інформаційного потоку, дисбалансів та їх наслідків і впливу на національні й інтернаціональні процеси прийняття рішень; збільшенням кількості національних, інтернаціональних, транснаціональних суб'єктів в усіх аспектах міжнародної інформації [3, с. 151]. Одночасно відбувається трансформація функцій мас-медіа в реалізації зовнішньої політики країни, що реалізуються щодо громадського обговорення глобальних проблем розвитку; оперативної передачі важливої інформації; визначення стратегічних питань прийняття рішень у сфері зовнішньої політики на урядовому рівні; представлення світовій спільноті інформації щодо планів та дій власного уряду; презентації впливу неурядових організацій на державну політику.

Зростають як кількісні параметри інформатизації, так і якісні. Сьогодні показниками доступу до джерел інформації є інтернетизація (зміни в сучасному інформаційному обміні, концентрація засобів масової інформації, процеси злиття та придбання засобів масової комунікації), телефонізація (забезпеченість апаратурою та засобами обміну інформацією, сучасні засоби зв'язку), комп'ютеризація (забезпеченість комп'ютерною технікою, впровадження сучасних інформаційних технологій).

Виокремлюється регіональний вимір глобалізації, що отримав назву глокалізації, тобто пристосування глобального продукту до умов місцевого ринку. Глобалізація сприяє взаємній інтеграції територіальних виробничо-економічних систем у єдиний відтворювально-господарський та ринково-інформаційний простір, а регіонально орієнтований тип організації господарської діяльності виявляється ефективнішим за універсалізацію товарів та послуг [4, с. 95]. Під глокалізацією розуміємо пристосування глобального продукту до місцевого ринку, що виявляється у створенні регіональних полос або вкладок у загальнонаціональних газетах, висвітленні регіональних новин телеканалами глобальних новинних мереж.

Пристосування до новітнього середовища передбачає визначення пріоритетів відбору та розміщення інформації, розстановку орієнтирів в інформаційному потоці, пошук шляхів

до розуміння та адаптації до поточної ситуації, орієнтації в часі, встановлення зв'язків між контактними аудиторіями. Традиційними комунікативними інструментами залишаються формування та використання інформаційних ресурсів тематичних напрямів, підготовка й поширення аналітичних матеріалів, інформаційно-аналітичне забезпечення офіційних візитів, проведення позиційно-репутаційних акцій в інформаційному просторі країни перебування, подієвий міжнародний моніторинг, розроблення та складання прес-кітів [5, с. 59].

За таких обставин зростає роль державної інформаційної політики, що виконує інтегруючу (об'єднання в єдине просторово-комунікативне та соціокультурне середовище), комунікативну (створення своєрідного простору інтерактивної та мобільної комунікації), актуалізуючу (реалізація пріоритетів за допомогою інформаційної політики), соціальну функції (трансформація характеру та змісту різних видів відносин в усіх сферах діяльності). Виникнення інноваційних комунікативних інструментів зумовлене суперечностями розвитку міжнародних відносин та світового господарства, конкурентними позиціями країн на світовому ринку, їх зовнішньоекономічними та зовнішньополітичними стратегіями розвитку і геополітичним положенням. Розвиток інформаційного суспільства відзначається появою та посиленням нових напрямів в міжнародній журналістиці, серед яких варто виділити медіадипломатію, публічну дипломатію, е-дипломатію, іміджеву дипломатію, державний брендинг, культурну дипломатію, ІР-позиціонування, “media relations”, “government relations”, “public affairs”, “advocacy”. Зупинимося коротко на окремих з них.

Під медіадипломатією розуміють здійснення зовнішньої політики держави шляхом використання ЗМІ та можливостей їх впливу на зарубіжну громадську думку задля створення іміджу світових подій, налагодження зв'язків урядових структур з медіаструктурами. Публічна дипломатія використовується як одна з технологій формування позитивного іміджу держави за кордоном за допомогою інституцій, які виражають волю нації в межах наданих їм повноважень, державного законодавства та міжнародно-правових актів.

Як провідний інноваційний інструмент е-дипломатія передбачає використання глобальних інформаційно-комунікаційних мереж у сфері міжнародних відносин, що охоплює практику міждержавних відносин, систему прийняття зовнішньополітичних рішень, діяльність дипломатичних установ на основі інформаційних та комунікаційних технологій. На застосуванні іміджевих технологій базується так звана іміджева дипломатія як напрям формування позитивного сприйняття держави у світі, сприйняття національних інтересів у системі міжнародних відносин, роз'яснення зовнішньої політики.

Державний брендинг зумовлений створенням та просуванням національних брендів на міжнародному рівні, а також необхідністю забезпечення геополітичних та національних інтересів у сфері міжнародних відносин. Культурна дипломатія базується на технологіях зовнішньої культурної політики та відповідних представництв у міжнародному співробітництві, використанні культурних норм у зовнішньополітичних діях та дипломатії. IR-позиціонування передбачає комунікацію держав та провідних корпорацій щодо залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення різноманітних інтересів у міжнародній взаємодії.

“Media relations” поширені як технології взаємодії міжнародних та національних інституцій зі ЗМІ для медіапідтримки публічних кампаній та подій. “GR” – це технології комунікацій владних інститутів та фінансово-промислових груп, спрямовані на досягнення консенсусу щодо вирішення глобальних проблем. “Public Affairs” виконує функції координації відносин зі ЗМІ, що призначені для поширення інформації на різних рівнях; інформування внутрішньої аудиторії про участь країни в міжнародних подіях; встановлення контактів зі спільнотами на регіональному та місцевому рівнях. “Advocacy” мають на меті спрямування уваги світової громадськості на важливі міжнародні проблеми, а також вироблення рекомендацій та ухвалення керівних рішень з метою просування зовнішньополітичних ініціатив.

Практичне використання комунікативних інструментів державами світу визначається напрямками їх зовнішньої політики, наявними традиціями, новітніми технологічними досягненнями, стратегічним баченням свого геополітичного майбутнього.

Глобалізаційні процеси в міжнародному середовищі обумовили виникнення та формування інноваційного інструмента міжнародної взаємодії, що використовується в дипломатичному ракурсі, а саме публічної дипломатії, яка в сучасних умовах є вагомим комунікативним інструментом держави та використовується як у внутрішній, так і в зовнішній політиці. Під публічною дипломатією розуміють форму зовнішньоекономічної діяльності, пов’язану з представництвом інтересів держави чи різних державних об’єднань через відповідні легітимні інституції, що виражають суверенну волю нації [5, с. 34]. Також публічну дипломатію розглядають як інструмент довгострокової дії, який створює сприятливий клімат для зовнішньої політики та дипломатії загалом.

Аналіз наукових джерел показує, що публічна дипломатія є новою формою спілкування, що застосовується у зовнішній політиці, передбачає використання системи взаємодії відповідних національних інститутів з іноземними партнерами. Вона може охоплювати лобістську діяльність, міжнародні зв’язки з громадськістю, просування національного іміджу або бренду.

Публічна дипломатія як засіб формування сприятливого середовища для досягнення стратегічних цілей держави виявляється в політичній (поширення національних та політичних цінностей, роз’яснення рішень держави, координація роботи державних та недержавних установ), економічній (формування сприятливого макроекономічного середовища, створення конкурентоспроможного інвестиційного іміджу держави), соціальной (розуміння інтересів цільової аудиторії, підвищення рівня довіри громадськості, врахування домінуючих стереотипів у суспільстві), безпековій сферах (попередження криз та управління ними, врахування ризиків, вирішення глобальних та національних проблем). Ефективність використання публічної дипломатії залежить від цілей, які ставляться; застосовуваних механізмів комунікації; участі владних інститутів у відповідних процесах; рівня інформаційного та організаційного забезпечення. В практиці країн-членів ЄС публічна дипломатія застосовується як засіб побудови та розширення співпраці з третіми країнами.

На важливості використання публічної дипломатії для України наголошують вітчизняні науковці, стверджуючи, що це дасть змогу досягти таких цілей, як підвищення обізнаності про країну як міжнародного суб’єкта, підтримка її репутації; ознайомлення з позиціями країни щодо глобальних питань; просування зовнішньополітичних ініціатив серед закордонної громадськості; створення позитивного сприйняття країни в міжнародних інформаційних потоках та масовій свідомості; досягнення спільного розуміння позитивної міжнародної взаємодії; вплив на поведінку громадськості; розвиток співпраці з дійовими особами міжнародного середовища, а саме транснаціональними корпораціями, громадськими організаціями, діаспорою; роз’яснення внутрішньо- та зовнішньополітичних рішень та дій уряду.

Висновки. Міжнародна комунікація на сучасному етапі розвитку пов’язана зі вдосконаленням форм взаємодії, поширенням інформації, особливостями спілкування суспільств та урядових інститутів. Нові технології визначають сутність міжнародної журналістики та прискорюють доступ до інформації. З’явилися можливості оперативним чином використовувати інформацію для розвитку економіки та прийняття політичних рішень. Доступність глобальної інфраструктури зумовлює здійснення міжнародної комунікації для позиціонування наявних поглядів та оцінок. Одночасно діють як традиційні, так і інноваційні інструменти міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. Застосовуваний інструментарій пов’язаний із зовнішньою політикою держав, відтворює систему зовнішніх зв’язків, встановлених в міжнародному співтоваристві, сприяє взаємодії суб’єктів, трансформує зовнішньополітичні інтереси.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Опрятний С. Міжнародне спілкування (теоретичні основи): монографія. Запоріжжя: КПУ, 2012. 212 с.
2. Прутцков Г.В. История зарубежной журналистики: учебно-методический комплекс / под ред. Я. Засурского. Москва: Аспект Пресс, 2011. 431 с.
3. Зернецька О. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.
4. Мілашовська О. Регіональна політика соціально-економічного розвитку прикордонних територій: монографія. Ужгород: Карпати, 2008. 512 с.
5. Макаренко Є., Рижков М., Піпченко Н. та ін. Зовнішньополітичні комунікативні технології: підручник. Київ: Центр вільної преси, 2016. 416 с.

REFERENCES:

1. Opriatnyi S. (2012), Mizhnarodne spilkuvannia (teoretychni osnovy): monografiia [International communication (theoretical basis): monograph], CPU, Zaporozhye, Ukraine.
2. Pruttskov H. (2011), Ystoryia zarubezhnoi zhurnalistyky: uchebno-metodycheskyi kompleks [History of foreign journalism: educational and methodical complex], Aspect Press, Moscow, Russia.
3. Zernetska O. (2017), Hlobalna komunikatsiia [Global communication Global communication], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
4. Milashovska O. (2008), Rehionalna polityka sotsialno-ekonomichnoho rozvytku prykordonnykh terytorii [Regional policy of social and economic development of the border areas], Karpaty, Uzhhorod, Ukraine.
5. Makarenko Ye., Ryzhkov M. and Pipchenko N. (2016), Zovnishnopolitychni komunikatyvni tekhnolohii: pidruchnyk [Foreign-political communication technologies: textbook], Tsentr vilnoi presy, Kyiv, Ukraine.

Poliakova Yu.V.

*Candidate of Economic Sciences Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations,
Lviv University of Trade and Economics*

Shaïda O.Ye.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations,
Lviv University of Trade and Economics*

Basii N.F.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Marketing Department,
Lviv University of Trade and Economics*

NEW TRENDS IN INTERNATIONAL COMMUNICATION AND INTERNATIONAL JOURNALISM DEVELOPMENT

The formation of a global information society involves the improvement of existing tools and the emergence of new tools that are used in international communication and international journalism. The massive development of Internet technologies has significantly changed international communication and international journalism, as well as has influenced the globalization of the media.

Thus, there are shown such tendencies of mass media development as digitalization, digitization, convergence, and interactivity. The intensity of the information flow in the field of international communications is due to the development of modern information and communication technologies. At the same time, there is a transformation of the mass media functions in the implementation of the country's foreign policy. Traditional communication tools remain: the formation and use of information resources of thematic areas; preparation and distribution of analytical materials; information and analytical support of official visits; implementation of reputational actions in the information space of the host country; event international monitoring; press kits development and preparation.

The emergence of innovative communication tools is due to contradictions in the development of international relations and the world economy, the competitive position of countries in the world market, as well as their foreign economic and foreign policy development strategies and geopolitical position. The development of the information society is marked by the emergence and strengthening of new directions in international journalism, among which it is worth highlighting media diplomacy, public diplomacy, e-diplomacy, image diplomacy, state branding, cultural diplomacy, IR-positioning, media relations, government relations, public affairs, advocacy, etc.

The practical use of communication tools by the world states is determined by the directions of their foreign policy, existing traditions, the latest technological achievements, and strategic vision of their geopolitical future.

International communication at the present stage of development is associated with the improvement of forms of interaction, dissemination of information, and peculiarities of communication between societies and government institutions. New technologies define the essence of international journalism and accelerate access to information. There are opportunities to quickly use information for economic development and political decision-making. The availability of global infrastructure predetermines the implementation of international communication for positioning views and assessments. There are both traditional and innovative tools of international communication and international journalism that work at the same time. The toolkit is related to the foreign policy of states, reproduces the system of external relations established in the international community, promotes the interaction of subjects, and transforms foreign policy interests.